

ΓΙΑΤΙ
η ΤΕΧΝΗ
είναι
γεμάτη με
ΓΥΜΝΟΥΣ
ΑΝΘΡΩΠΟΥΣ;

Σούζι Χοντζ

& άλλες πολύ
σημαντικές ερωτήσεις
για την τέχνη

ΕΚΔΟΣΕΙΣ
ΠΑΤΑΚΗ

52. ΕΧΕΙ ΟΛΟΚΛΗΡΩΘΕΙ ΤΟ ΕΡΓΟ;

Έργα σε εξέλιξη

56. ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΑΚΡΙΒΩΣ;

Αφηρημένη τέχνη

60. ΜΗΠΩΣ ΕΙΝΑΙ ΑΝΑΠΟΔΑ;

Κυβισμός

64. ΤΙ ΠΕΡΙΕΡΓΟ!

Σουρεαλισμός

68. ΑΝΤΙΓΡΑΦΟΥΝ ΟΙ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΕΣ

Ο ΕΝΑΣ ΤΟΝ ΑΛΛΟ;

Έμπνευση και τεχνική

72. ΚΙ Η ΜΙΚΡΗ ΜΟΥ ΑΔΕΛΦΗ ΜΠΟΡΕΙ ΝΑ

ΤΟ ΚΑΝΕΙ ΑΥΤΟ!

Εννοιολογική τέχνη

76. ΓΙΑΤΙ ΕΙΝΑΙ ΤΟΣΟ ΑΚΡΙΒΗ Η ΤΕΧΝΗ;

Η αξία της τέχνης

80. ΕΙΝΑΙ ΚΑΛΟ Ή ΕΙΝΑΙ ΚΑΚΟ;

Η κριτική της τέχνης

84. ΜΟΝΟ ΟΙ ΕΞΥΠΝΟΙ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΟΥΝ

ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ;

Η κατανόηση της τέχνης

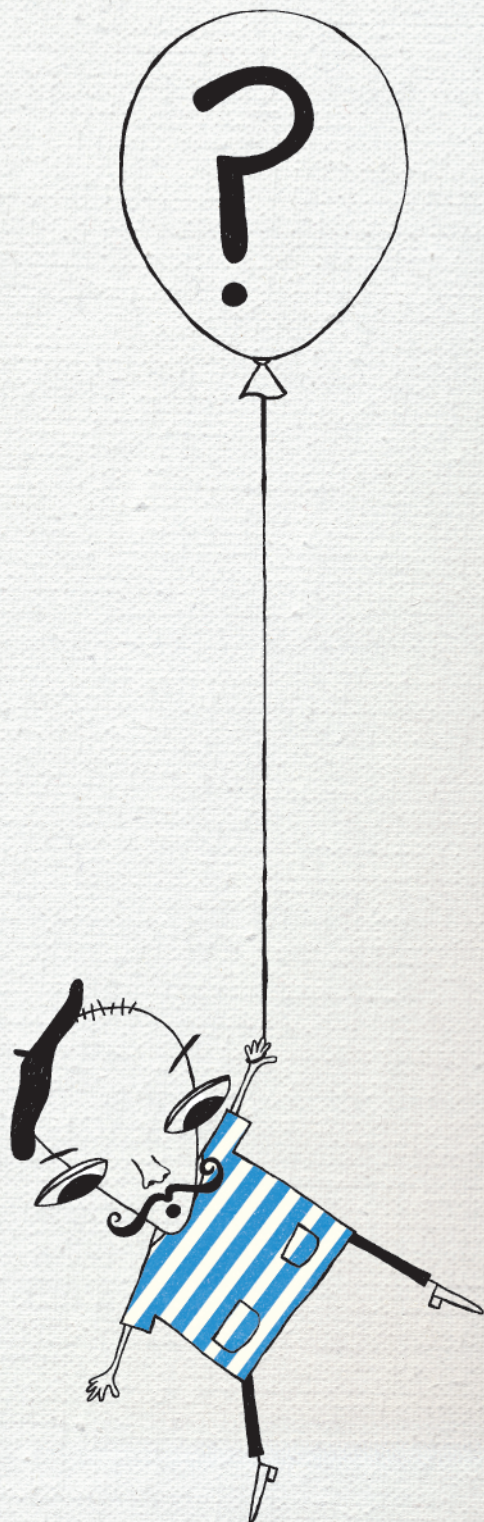
88. ΓΙΑΤΙ ΠΡΕΠΕΙ ΝΑ ΚΑΝΩ ΗΣΥΧΙΑ

ΣΤΗΝ ΓΚΑΛΕΡΙ;

Η απόλαυση της τέχνης

92. ΓΛΩΣΣΑΡΙ

93. ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

ΓΙΑΤΙ ΤΟΣΕΣ ΕΡΩΤΗΣΕΙΣ;

Πού βρίσκουν τις ιδέες τους οι καλλιτέχνες; Μπορείς να ζωγραφίσεις συναισθήματα; Γιατί κάποια έργα είναι τόσο παράξενα;

Μπορεί κι εσύ να αναρωτιέσαι τέτοια πράγματα όταν επισκέπτεσαι μια γκαλερί. Και πολύ καλά κάνεις, γιατί οι ερωτήσεις σε βοηθούν να καταλάβεις τι προσπαθεί να πει ο καλλιτέχνης και γιατί ένα έργο τέχνης σε κάνει να νιώθεις κάπως ιδιαίτερα. Η τέχνη οφείλει να μας κάνει να σκεφτόμαστε με νέους τρόπους.

Το ήξερες ότι οι καλλιτέχνες αναρωτιούνται κι αυτοί διάφορα όταν φτιάχνουν τα έργα τους; Αυτό τους βοηθάει να φτιάχνουν καινούρια και διαφορετικά πράγματα. Στο βιβλίο αυτό θα έχεις την ευκαιρία να λύσεις πολλές απορίες σου σχετικά με την τέχνη.

Η γιορτή του Μπελοσαζάρ, Ρέμπραντ, 1635

Πώς ήρθε στον καλλιτέχνη αυτή η ιδέα;

Ο Ρέμπραντ ήθελε να ζωγραφίσει ένα γνωστό θέμα με νέο τρόπο. Στην εποχή του Ρέμπραντ, όλοι ήξεραν ιστορίες από τη Βίβλο. Αλλά κανείς δεν είχε ξαναδεί τη γιορτή του Μπελοσαζάρ ζωγραφισμένη τόσο ζωντανά.

Ο Ρέμπραντ ζωγραφίζει την πιο σημαντική στιγμή, όταν προειδοποιούν τον κακό βασιλιά Μπελοσαζάρ πως θα πεθάνει. Δες με τι τρόπο κοιτάνε όλοι το ιπτάμενο κέρι που γράφει την απειλή στον τοίχο.

Αυτές οι **απλές φιγούρες** είχαν σχεδιαστεί πάνω σε έναν βράχο στη Γιούτα της Αμερικής πριν 2.000 χρόνια περίπου. Τις λένε **πετρογλυφικά**. Οι καλλιτέχνες χρησιμοποιούσαν πρωτόγονα **εργαλεία** και σκάλιζαν την επιφάνεια των βράχων, αποκαλύπτοντας το ανοιχτό χρώμα που υπήρχε ακάτω.

Έτσι εξιστορούσαν τις **περιπέτειες** των **ιθαγενών Αμερικανών** που πάνω στα άλογά τους κυνηγούσαν ελάφια, βουβάλια κι αντιλόπες.

Ζωγραφική σε βράχο στη Γιούτα, ΗΠΑ, άγνωστος καλλιτέχνης, περίπου 150 μ.Χ.

Κονήγι πουλιών σε βάλτο, τοιχογραφία στον τάφο του Νεμπμουίν, περίπου 1350 π.Χ.

Στην **αρχαία Αίγυπτο** έθαβαν τους επιφανείς **ανθρώπους** σε **ζωγραφισμένους τάφους** γεμάτους με θησαυρούς.

Αυτές οι τοιχογραφίες δε φτιάχνονταν για να τις δει ο απλός λαός, αλλά για να **δείξουν στους θεούς** τι έκαναν αυτοί οι άνθρωποι όσο ήταν ζωντανοί.

Έτσι οι εικόνες ήταν **επίπεδες** για να τις **καταλαβαίνουν εύκολα** οι θεοί.

Είναι τέχνη
τα ανθρωπάκια
με γραμμές;
Πήγαινε στη σελίδα 8

ΠΟΣΕΣ ΟΠΤΙΚΕΣ ΓΩΝΙΕΣ;

Τι έχει πάνω στο τραπέζι; Βλέπεις ένα βάζο με λουλούδια, ένα ποτήρι, ένα τραπουλόχαρτο κι ένα παράθυρο;

Ο Ζαν Μετσωγκέρ δεν ακολουθούσε τους νόμους της προοπτικής, ήθελε όμως τα αντικείμενα στα έργα του να μοιάζουν τρισδιάστατα (3D). Γι' αυτό τα ζωγράφιζε από διαφορετικές πλευρές και οπτικές γωνίες ταυτόχρονα. Αυτή η τεχνική λέγεται κυβισμός.

Τραπέζι στο παράθυρο, Ζαν Μετσωγκέρ, 1917

ΑΛΗΘΙΝΟ ΠΡΟΣΩΠΟ ή ΜΑΣΚΑ;

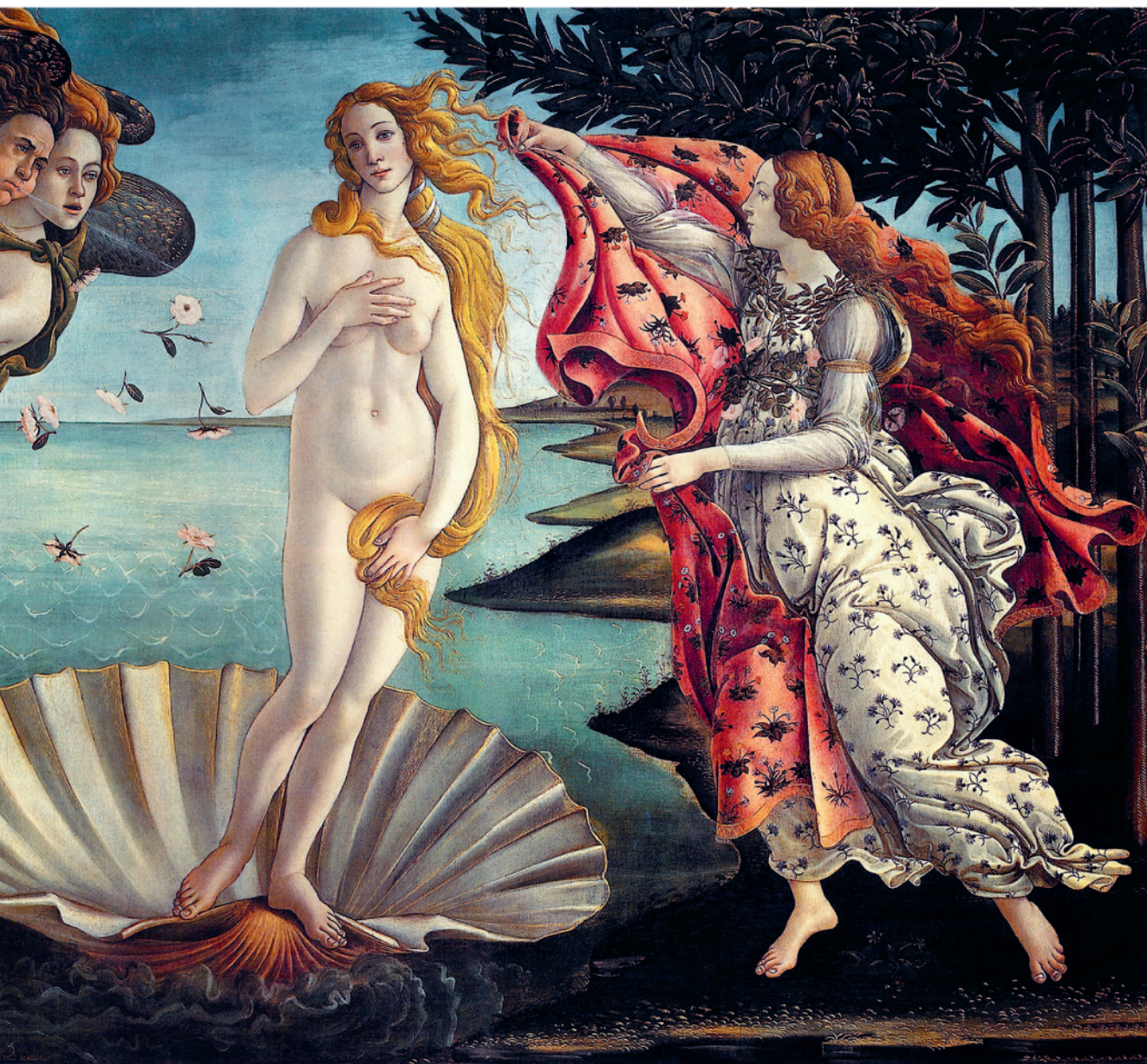
Θαμεντέο Μοντιλιάνι ήθελε να δείξει την προσωπικότητα των ανθρώπων κι όχι να τους κάνει να μοιάζουν σαν φωτογραφία. Όλα τα μοντέλα του μοιάζουν επίπεδα, με μακρύ λαιμό και αμυγδαλωτά μάτια.

Ο Μοντιλιάνι πίστευε ότι αν έκανε τους πίνακές του επίπεδους και στιλιζαρισμένους, θα έδειχνε περισσότερο τον χαρακτήρα των ανθρώπων παρά τα εξωτερικά τους χαρακτηριστικά.

Εσύ τι πιστεύεις ότι σκέφτεται αυτή η κυρία; Μπορείς να μαντέψεις την προσωπικότητά της;

Γυναίκα με βεντάλια, Αμεντέο Μοντιλιάνι, 1919

Η γέννηση της Αφροδίτης, Σάντρο Μποττιτσέλλι, 1486

Η Αφροδίτη, η ελληνική θεότητα του έρωτα και της ομορφιάς, είναι τελείως γυμνή κι επιπλέει πάνω σε ένα κοχύλι. Σύμφωνα με μια αρχαία ιστορία, η Αφροδίτη γεννήθηκε μεγάλη και επέπλεε πάνω σε ένα κοχύλι στη θάλασσα. Ο Μποττιτσέλλι τη ζωγράφισε πολλά χρόνια μετά από την ιστορία αυτή.

Το γομνό στη τέχνη συχνά συμβολίζει τη νέα ζωή. Στον καιρό του Μποττιτσέλλι, οι κανονικές γυναίκες ήταν ντυμένες. Αλλά δεν πείραζε να ζωγραφίσει την Αφροδίτη γυμνή γιατί εκείνη ήταν μια τέλεια θεά κι όχι πραγματική γυναίκα!

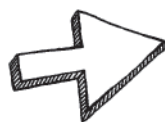
Υπάρχουν
άσχημα
αγάλματα;

Πήγαινε στη σελίδα 12

ΜΟΝΟ ΟΙ ΕΞΥΠΝΟΙ ΚΑΤΑΛΑΒΑΙΝΟΥΝ ΤΗΝ ΤΕΧΝΗ;

ΒΡΕΣ

Ένα πολύ μικρό
αντικείμενο που έχει
πάνω του τον Χριστό
στον σταυρό. Αυτό
δείχνει ότι και οι δύο
είναι καθολικοί.

**Πολλοί πιστεύουν ότι πρέπει
να είσαι έξυπνος για να
ΚΑΤΑΛΑΒΕΙΣ την τέχνη.**

Άλλοι πιστεύουν ότι η τέχνη μπορεί
να σε κάνει πιο έξυπνο.

Τις περισσότερες φορές, βέβαια, πρέπει
να ξέρεις πώς να κοιτάς.

Έργα που έγιναν πριν πολλά χρόνια
συνήθως περιλαμβάνουν πράγματα
που δεν αναγνωρίζουμε σήμερα.
Έτσι πρέπει απλά να τα κοιτάξουμε
με προσοχή και να προσπαθήσουμε να
καταλάβουμε τι εννοούσε ο καλλιτέχνης.
Στα περισσότερα έργα μπορούμε να
βρούμε **στοιχεία** που μας βοηθούν να
καταλάβουμε τι συμβαίνει.
Κάποια έργα είναι και **διδακτικά**.

Αυτοσχεδιασμός. Χαράδρα, Βασίλι Καντίνσκι, 1914

Ο **Βασίλι Καντίνσκι** πίστευε ότι οι πίνακές του έμοιαζαν με **μουσική**. Θεωρούσε ότι το κίτρινο έμοιαζε με τον ήχο της τρομπέτας, το γαλάζιο με το φλάουτο, το σκούρο μπλε με το τσέλο και το μαύρο με μια βαριά παύση. Είχε κάτι που λέγεται «**συναίσθησι**», που σημαίνει ότι «**έβλεπε**» ήχους και **άκουγε**» χρώματα.

Να άλλος ένας καλός λόγος **να κάνεις ψυχία σε μία γκαλερί**. Ακούς τα χρώματα του Καντίνσκι!

ΔΕΙΞΕ ΛΙΓΟ ΣΕΒΑΣΜΟ!

Αυτός ο πίνακας μινιατούρα μάς δείχνει μια αίθουσα συναντήσεων που έχτισε ο Μογγόλος αυτοκράτορας Ακμπάρ πριν από πάρα πολλά χρόνια.

Ο καλλιτέχνης Ναρ Σινγκ ζωγράφισε άντρες από διάφορες θρησκείες να κάθονται ήσυχα κι αρμονικά μαζί. Έτσι κι οι θεατές, οφείλουν να είναι ήσυχοι κι ήρεμοι μπροστά στο έργο, δείχνοντας σεβασμό προς τις διάφορες ομάδες των πιστών.

Ήταν πολύ ασυνήθιστο και δύσκολο για τον αυτοκράτορα Ακμπάρ να μαζέψει όλους αυτούς τους πιστούς μαζί. Έτσι έγινε ο πίνακας αυτός για να τιμήσουν τις φιλειρηνικές του ικανότητες.

Ινδοίτες στην ασλή του Ακμπάρ, Ναρ Σινγκ, περ. 1605

ΚΑΘΕΣΑΙ ΗΣΥΧΑ!

Ο Μαρκ Ρόθκο ζωγράφισε τον πίνακα αυτό για ένα εστιατόριο της Νέας Υόρκης. Όσο τον ζωγράφιζε, όμως, αποφάσισε ότι ήθελε το έργο του να είναι κάπου που ο κόσμος θα μπορούσε να συγκεντρωθεί στο έργο κι όχι στο φαγητό και στην παρέα.

Έτσι το χάρισε στην Γκαλερί Τέιτ του Λονδίνου, με την επιθυμία οι θεατές να μπορούν να κάτσουν και να απολαύσουν τα χρώματα και τα σχήματα με ηρεμία.

Κόκκινο πάνω σε καστανό, Μαρκ Ρόθκο, 1959

ΓΛΩΣΣΑΡΙ

Αναλογίες Η σχέση μεταξύ των μερών ενός συνόλου ως προς το μέγεθος και την απόσταση.

Αυτοπροσωπογραφία Το πορτρέτο του καλλιτέχνη που το έχει φτιάξει ο ίδιος.

Αφηγηματικός Αυτός που διηγείται μια ιστορία.

Αφηρημένη τέχνη Μη ρεαλιστική τέχνη, που δε μοιάζει με τίποτα από τον κόσμο γύρω μας. Συνήθως αποτελείται από σχήματα, γραμμές και χρώματα για να δημιουργήσει συναισθήματα.

Γκράφιτι Ξεκίνησε τη δεκαετία του '70, όταν ζωγράφιζαν με σπρέι και φωτεινά χρώματα πάνω σε κτίρια και δημόσιους χώρους. Στην εποχή μας το γκράφιτι γίνεται και για γκαλερί και μουσεία.

Γλυπτό Ένα τρισδιάστατο έργο τέχνης που έχει σκαλιστεί ή έχει μπει σε καλούπι κι είναι από υλικά όπως ο πηλός, ο μπρούντζος ή το μάρμαρο.

Δισδιάστατο Επίπεδες επιφάνειες χωρίς βάθος, όπως ένα χαρτί. Λέγεται και 2D.

Έγκατάσταση Ένα έργο τριών διαστάσεων που σχεδιάστηκε για έναν συγκεκριμένο χώρο.

Έκμαγείο Γλυπτό που έγινε από καλούπι. Είναι ένας τρόπος να φτιάχνεις ακριβή αντίγραφα.

Εννοιολογική τέχνη Τέχνη που βασίζεται στη φαντασία ή στις ιδέες του καλλιτέχνη.

Ζωγραφική εξωτερικού χώρου Η ζωγραφική σε ανοιχτό, εξωτερικό χώρο, όπου ο καλλιτέχνης έχει μπροστά του το θέμα που ζωγραφίζει.

Θέμα Αυτό που πραγματεύεται ή παριστάνει ένα έργο τέχνης

Ήμπεριοντισμός Ένα κίνημα τέχνης που αναπαριστά το φως και τα χρώματα που βλέπουμε φευγαλέα. Δημιουργήθηκε από μια ομάδα καλλιτεχνών τις δεκαετίες του 1860 και 1870.

Καλλιτεχνικό κίνημα Ένα στίλ τέχνης μιας συγκεκριμένης χρονικής περιόδου. Ο ήμπεριοντισμός κι η ποπ αρτ είναι παραδείγματα καλλιτεχνικών κινήματων.

Καμβάς Ύφασμα στερεωμένο στο εύλινο πλαίσιο του πίνακα. Πάνω σε αυτόν ζωγραφίζεται η εικόνα από τον καλλιτέχνη.

Κολάζ Μια εικόνα που είναι φτιαγμένη από χαρτί ή και άλλα υλικά κολλημένα πάνω στην ίδια επιφάνεια.

Κριτικός τέχνης Κάποιος που αναλύει ή σχολιάζει τα έργα τέχνης κρίνοντας και το πόσο καλά ή κακά είναι.

Κυβισμός Ένα είδος τέχνης των αρχών του 20ού αιώνα στο οποίο οι καλλιτέχνες ήθελαν να ζωγραφίζουν τρισδιάστατα πράγματα σε επίπεδες επιφάνειες με έναν νέο, παραστατικό τρόπο. Έτσι, ζωγράφιζαν αντικείμενα και ανθρώπους από διαφορετικές οπτικές γωνίες ταυτόχρονα.

Μόμπιλε Ένα είδος γλυπτού που κρεμάται κάπου ψηλά. Έχει σχήματα και φιγούρες που κινούνται ελεύθερα στον αέρα.

Ναίφ τέχνη Είδος τέχνης που μοιάζει παιδική ή απλοϊκή, αλλά πολλές φορές έχει κρυφά μηνύματα.

Νεκρή φύση Έργα τέχνης που δείχνουν πράγματα που δεν κινούνται, όπως έπιπλα, φρούτα ή λουλούδια.

Οπ αρτ Μια μορφή αφηρημένης τέχνης που δημιουργεί οπτικές ψευδαισθήσεις κίνησης με γραμμές και σχέδια.

Περφόρμανς καλλιτέχνης Ένας καλλιτέχνης που ζωντανεύει τις ιδέες του με το σώμα του αντί να κάνει γλυπτά ή ζωγραφικά έργα.

Πετρογλυφικά Σχέδια και χαράξεις που έγιναν πάνω σε βράχους, συνήθως εκατοντάδες ή χιλιάδες χρόνια πριν.

Πίνακας ζωγραφικής Ένα επίπεδο έργο που έγινε με μπογιές πάνω σε καμβά, εύλο ή τοίχο.

Πίξελ Μικρές κουκκίδες από τις οποίες αποτελείται η οθόνη της τηλεόρασης και του υπολογιστή.

Ποπ αρτ Είδος ζωγραφικής που αντλεί τις ιδέες του από λαϊκές και δημοφιλείς πηγές όπως τα περιοδικά, τα κόμικ, η τηλεόραση και ο κινηματογράφος. Ξεκίνησε τη δεκαετία του '50 κι έγινε δημοφιλές τη δεκαετία του '60.

Πορτρέτο Το σχέδιο ή η ζωγραφία ενός ανθρώπου. Μπορεί να παριστάνει ολόκληρο το σώμα ή μόνο το πρόσωπο.

Πουαντιγισμός Ένας τρόπος ζωγραφικής που χρησιμοποιεί μόνο μικρές κουκκίδες καθαρού χρώματος για να γίνουν ολόκληροι πίνακες. Επινοντές της ήταν ο Ζορζ Σερά κι ο Πολ Σινιάκ το 1886.

Προοπτική Ένας τρόπος να σχεδιάζεις τρισδιάστατα πράγματα πάνω σε επίπεδη επιφάνεια και να τα κάνεις να φαίνονται 3D.

Ρεαλισμός Ένα είδος ζωγραφικής στο οποίο ο καλλιτέχνης κάνει τα πάντα να φαίνονται αληθοφανή και όπως είναι στην πραγματικότητα.

Σουρεαλισμός Ένα είδος τέχνης που ξεκίνησε το 1920 όταν κάποιοι καλλιτέχνες άρχισαν να ζωγραφίζουν και να κάνουν γλυπτά βασισμένα στα όνειρα και στο υποσυνείδητο αντί για ό,τι έβλεπαν μπροστά τους.

Στελιζαρισμένος Κάτι που είναι φτιαγμένο με αφύσικο στίλ, έτσι ώστε να μοιάζει τέλειο ή διαφορετικό.

Συναισθησία Μία κατάσταση κατά την οποία κάποιοι «βλέπουν» ήχους και «ακούν» χρώματα.

Σύνθεση Η τοποθέτηση των διαφορετικών στοιχείων της εικόνας.

Σχέδιο με μοντέλο Το να σχεδιάζεις γυμνούς ανθρώπους. Με αυτόν τον τρόπο οι μαθητές μαθαίνουν πώς να σχεδιάζουν εδώ και εκατοντάδες χρόνια.

Τονικότητα Σκιές, σκούρα και φωτεινά χρώματα που δημιουργούνται από το πολύ ή λίγο φως.

Τοπίο Ένα έργο τέχνης που απεικονίζει τον εξωτερικό κόσμο, όπως θάλασσα, βουνά, λίμνες, ποτάμια, κήπους και πόλεις.

Τρισδιάστατο Κάτι με βάθος, ύψος και πλάτος, που λέγεται και 3D.

Φόρμες (τρειςδιάστατα σχήματα) Για παράδειγμα, το τετράγωνο είναι σχήμα, ο κύβος είναι η φόρμα του, ο κύκλος είναι σχήμα, η μπάλα ή η σφαίρα είναι η φόρμα του.

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ

2D 20, 42

3D 20, 23, 48, 58

αυτοπροσωπογραφία 19, 32

Αγκουισσόλα, Σοφονίσμα 31

Άππελ, Κάρελ 14

Αρτσιμπόλντο, Τζουζέππε 64-65

αρχαία Αίγυπτος 20-21

αρχαία Ελλάδα 12-13, 24, 87

αρχαία Ρώμη 25

αφηρημένη τέχνη 56-59, 62-63, 80, 89

Βαν Γκογκ, Βίνσεντ 76-77

Βαν Κέσσελ, Γιαν 39

βάνιτας 39

Βελάσκειθ, Ντιέγκο 32-33, 68-69

Βερμέερ, Γιοχάννες 79

Βεσάλιος, Ανδρέας 86

Γκερστ, Όρι 38

Γκονζάλες-Τόρρες, Φέλιξ 55

Γκόρμλεϋ, Άντονυ 75

Γκογκέν, Πολ 76, 83

γλυπτική 11, 12-15, 33, 58, 59, 66, 91

Γουίστλερ, Τζέιμς Άμποτ ΜακΝιλ 80-81

Γουοντ, Γκραντ 26

Γουόρχολ, Άντυ 71, 79

ιμπρεσιονισμός 44-45, 70

Κάλντερ, Αλεξάντερ 58

Κάλο, Φρίντα 19

Καντίνσκι, Βασίλι 89

Καραβάτζο, Μικελάντζελο Μεριζίνια 35

Κλάιν, Υβ 26

Κορνέλ, Τζόζεφ 74

κορνίζες 16-19

Κοσίν, Μαρκ 35

Κουσάμα, Γιαγούι 48-49

Κρίστο και Ζαν Κλοντ 42

κυβισμός 23, 60-61

Λιχτενστάιν, Ρού 51

Λόρμπερ, Γιόχαν 39

Λούσυρ, Λ.Σ. 10

Μαγκρίτ, Ρενέ 66

Μάλεβιτς, Καζιμίρ 7

Μανέ, Εντουάρ 27

Μαρτίνι, Σιμόνε 19

Ματίς, Ανρί 73

Μέμμι, Λίππο 19

Μετρινγκέρ, Ζαν 23

Μίλλε, Σερ Τζον Έβερρετ 28-29

Μιρό, Χουάν 56-57

Μονέ, Κλοντ 70

Μονρόε, Μέριλιν 71

Μοντιλιάνι, Αμεντέο 23

Μοντριάν, Πιτ 17

Μορισότ, Μπερτ 44-45

Μουγκ, Έντβαρντ 7

Μουρ, Χένρυ 15

Μπαγιό Ταπισερί 31

Μπάνκου 78

Μπασκιά, Ζαν Μισέλ 74

Μπέικον, Φράνσις 69

Μποττιτσέλλι, Σάντρο 24-25

Μπρακ, Ζορζ 60-61

Μύρωνας 13

ναΐφ τέχνη 82

νεκρή φύση 36-39

Νεπαμούν 21

Ντα Βίντσι, Λεονάρντο 52-53

Ντελονέ, Ρομπέρ 63

Ντεραίν, Αντρέ 54

Ντε Ζαιντ Φαλ 91

Ντένες, Άγκνες 43

Ντισοάν, Μαροέλ 83

οπ αρτ 50

Όπενχάιμ, Μέρετ 66

Πάρκερ, Κορνίλια 30

περφόρμανς τέχνη 39

Πικάσο, Πάμπλο 14, 60, 82

Πόλλοκ, Τζάκσον 62

ποπ αρτ, 51

πορτρέτο 19, 23, 26, 32-33, 47, 54, 71, 79

πουαντιγισμός 18, 48-50

προοπτική 23, 82

προαφανλιτών Αδελφότητα 28

Ράιλι, Μπρίτζετ 50

Ράσκιν, Τζον 80

Ρέμπραντ, Χάρμενσοον Βαν Ράιν 6

Ρίχτερ, Γκέρχαρντ 47

Ρόθκο, Μαρκ 90

Ρουσσό, Ανρί 82

Σαίξπηρ, Γουίλλιαμ 29

Σεζάν, Πολ 36-37

Σερά, Ζορζ 18, 48, 50

Σινιάκ, Πολ 48, 50

Σινγκ, Ναρ 90

Σμάιλντ, Μπέρντο 67

σουρεαλισμός 56-57, 66-67

σπηλαίων, ζωγραφική 8-9

Στιούαρτ, Γκίλμπερτ 54

Τάουμπερ-Αρπ, Σόφι 22

Τέρνερ, Τζ. Μ. Ουίλλιαμ 46

Τζιακομέτι, Αλμπέρτο 11

Τζιοσπουρρούλα, Ντικ 59

Τιτσιάνο 87

τοπίο 40-43

Φράμπτον, Μέρεντιθ 47

Φρίντριχ, Κάσπαρ Ντάβιντ 40-41

Χάρινγκ, Κιθ 10

Χέπγουορθ, Μπάρμπαρα 59

Χριστ, Ντάμιεν 62

Χόκνεϋ, Ντέιβιντ 42

Χοκουσάι, Κατσουσίκα 70

Χολμπάιν ο Νεότερος, Χανς 85

Χόππερ, Έντβαρντ 34

Χουίζονγκ, αυτοκράτορας 86

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΩΝ

Οι διαστάσεις των έργων είναι σε εκατοστά και αναφέρεται πρώτα το ύψος και μετά το πλάτος.

α = στο επάνω μέρος της σελίδας

β = στη μέση της σελίδας

γ = στο κάτω μέρος της σελίδας

4α, 23γ Αμεντέο Μοντιλιάνι, *Γυναίκα με βεντάλια*, 1919. Λάδι σε καμβά, 100 x 65. Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης της Πόλης του Παρισιού **4γ, 22** Σόφι Τάουμπερ-Αρπ, *Αιτίλο*, 1932. Γκράσις σε χαρτί. Ιδιωτική συλλογή/Bridgeman Images **4β, 82** Ανρί Ρουσσό, *Ξαφνιασμένοι*, 1891. Λάδι σε καμβά, 129,8 x 161,9. Εθνική Πνακοθήκη, Λονδίνο **6** Ρέμπραντ, *Η γιορτή του Μπελαζάρ*, 1636-38. Λάδι σε καμβά, 167,6 x 209,2 Εθνική Πνακοθήκη, Λονδίνο **7α** Έντβαρντ Μουνκ, *Η κραυγή*, 1893. Τέμπρα και μολύβι σε χαρτόνι, 91 x 73,5. Μουσείο Μουνκ, Όσλο **7γ** Καζιμίρ Μάλεβιτς, *Σουπρεματιστική σύνθεση*, 1916. Λάδι σε καμβά, 88,5 x 71. Ιδιωτική συλλογή **9** Ζωγραφική σε βράχο στη Γιούτα, ΗΠΑ. Τεχνοτροπία ύστερης περιόδου της ινδιάνικης φυλής Ούτε, περ. 150 μ.Χ. Φυσικοί χρωματισμοί σε βράχο. Φωτογραφία © Fred and Randi Hirschmann/SuperStock/Corbis **10α** Κιθ Χάρνινγκ, *Αιτίλο*, 1982. Ακρυλικό σε αλουμίνιο, 228,6 x 182,9. Christie's Images, London/Scala, Florence. © Ίδρυμα Κιθ Χάρνινγκ **10γ** Λ. Σ. Λόουρυ, *Πηγαίνοντας στη δουλειά*, 1959. Νερομπογιά σε χαρτί, 27 x 38,5. © Συλλογή Λόουρυ, Σάλφορντ **11** Αλμπέρτο Τζιακομέτι, *Ανθρώπος που δείχνει*, 1947. Μπρούντζος, 179 x 103,4 x 41,5. Μουσείο Μοντέρνας Τέχνης, Νέα Υόρκη © Ίδρυμα Τζιακομέτι, Παρίσι και ADAGP, Παρίσι, με την άδεια των ACS και DACS, Λονδίνο 2016 **13** Αγκβάτος, *Ο δισσεβόλος του Λανσελλότι*, ρωμαϊκό αντίγραφο του μπρούντζινου πρωτοτύπου του Μύρωνα (460-450 π.Χ.). Μάρμαρο, ύψ. 156 εκ. Εθνικό Μουσείο Ρώμης, Παλάτιο Μάσσιμο άλε Τέρμε, Ρώμη **14α** Κάρελ Αππελ, *Ποντίκι με τραπέζι*, 1971. Αλουμίνιο με βαφή αυτοκινήτων. Ιδιωτική συλλογή/Photo Boltin Picture Library/Bridgeman Images. © Ίδρυμα Κάρελ Αππελ/DACS 2016 **14γ** Πικάσο, *Γυναίκα κεφάλι*, 1962. Μέταλλο, μπογιά, 32 x 24 x 16. Μουσείο Πικάσο, Παρίσι. © Succession Picasso/DACS, London 2016 **15** Χένρυ Μουρ, *Ξαπλωμένη φιγούρα*, 1938. Πέτρα Green Hornon, 132,7 x 88,9 x 73,7. Τέτλ, Λονδίνο. Αναπαραγωγή με την άδεια του Ίδρύματος Χένρυ Μουρ **17** Πιτ Μοντριάν, *Σύνθεση με κίτρινο, κόκκινο, μαύρο, μπλε και γκρι*, 1920. Λάδι σε καμβά, 51,5 x 61. Μουσείο Στέντελικ, Άμστερνταμ **18** Ζορζ Σερά,

Ένα κυριακάτικο απόγευμα στο νησί της Γκραντ Ζατ, 1884. Λάδι σε καμβά, 207,5 x 308,1. Ινστιτούτο Τέχνης του Σικάγου. Helen Birch Bartlett Memorial Collection (1926.224) **19α** Φρίντα Κάλο, *Το πλάισιο*, 1938. Λάδι σε αλουμίνιο, ζωγραφική σε γυαλί και κορνίζα, 28,5 x 20,7. Κέντρο Ζορζ Πομπιντού, Εθνικό Μουσείο Σύγχρονης Τέχνης, Παρίσι. State purchase and attribution, 1939 (T2011.206.48). © 2016. Banco de México Diego Rivera Frida Kahlo Museums Trust, Mexico, D.F./DACS **19γ** Σιμόνε Μαρτίνι και Λίππο Μέλλι, *Ο Ευαγγελισμός και οι δύο άγιοι*, 1333. Τέμπρα και χρυσός, 305 x 265. Ουφίτσι, Φλορεντία **21** *Κινητή πουλιών σε βάλο*, Τάφος του Νεμπάρου, περ. 1350 π.Χ., 18η Δυναστεία, Θήβες. Ζωγραφική σε σοβά, 83 x 98. Βρετανικό Μουσείο, Λονδίνο **23** Ζαν Μετσινγκέρ, *Τραπεζί στο παράθυρο*, 1917. Λάδι σε καμβά, 81,3 x 65,4. Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνης, Νέα Υόρκη. Purchase, The M. L. Annenberg Foundation Inc., and Joseph H. Hazen Foundation Gifts, 1959 (59.86). © ADAGP, Παρίσι και DACS, Λονδίνο 2016 **25** Σάντρο Μποτιτσέλλι, *Η γέννηση της Αφροδίτης*, 1486. Τέμπρα σε καμβά, 172 x 278. Ουφίτσι, Φλορεντία **26α** Υβ Κλάω, *Αιτίλη ανθρωπομετρία*, 1960. καθαρό χρώμα και συνθετική ρυθμική σε χαρτί πάνω σε καμβά. © Yves Klein, ADAGP, Παρίσι και DACS, Λονδίνο 2016 **26γ** Γκραντ Γουντ, *Αμερικανικό γκόθικ*, 1930. Λάδι σε ξύλο, 78 x 65,3. Ινστιτούτο Τέχνης του Σικάγου. Φίλοι της Συλλογής Αμερικανικής Τέχνης (1930.934) **27** Εντιουάρ Μανέ, *Πρόγευμα στη κλόφ*, 1863. Λάδι σε καμβά, 208 x 264,5. Μουσείο Ορσέ, Παρίσι **29** Τζον Έβερτ Μίλλε, *Οσηλία*, 1851-52. Λάδι σε καμβά, 76,2 x 111,8. Τέτλ, Λονδίνο **30** Κορνίλια Πάρκερ, *Κρύα σκοτεινή ύλη: Η θέα της έκρηξης*, Σπιτάκι κήπου που ανατινάχθηκε από τον βρετανικό στρατό για την καλλιτέχνηδα, η οποία συγκέντρωσε τα κομμάτια και τα τοποθέτησε γύρω από έναν γλόμπο. Τέτλ, Λονδίνο. Με την ευγενική παραχώρηση της καλλιτέχνης και της Frith Street Gallery, Λονδίνο. © Cornelia Parker **31α** Σκηνή από την Ταπισερί του Μπαγιό, περ. 1070. Λινό ύφασμα κεντημένο με βαμβάκι, ολόκληρο περ. 50 x 7.000. Μουσείο της Ταπισερί Μπαγιό, Νορμανδία, Γαλλία **31γ** Σοφρόνισμα Ανγκουισόλα, *Το σκάκι*, 1555. Λάδι σε καμβά, 72 x 97. Εθνικό Μουσείο, Πόζναν, Πολωνία **33** Ντιέγκο Βελάσκεθ, *Οι δεσποινίδες επί των τιμών*, 1656. Λάδι σε καμβά, 318 x 276. Μουσείο Πράδο, Μαδρίτη **34** Εντουαρντ Χόππερ, *Τοστ Σουέι*, 1929.

Λάδι σε καμβά, 81,3 x 96,5. Συλλογή Barney A. Ebsworth **35α** Καραβάτζο, *Ο Δαβίδ με το κεφάλι του Γολιάθ*, 1610. Λάδι σε καμβά, 125 x 101. Γκαλερί Μποργκέζε, Ρώμη **35γ** Μαρκ Κουίν, *Εαυτός*, 2006. Αίμα (του καλλιτέχνη), ανοξείδωτος χάλυβας, πλεξιγκλάς και εσοπλασμός ψύξης, 208 x 63 x 63. Με την ευγενική παραχώρηση του Marc Quinn Studio **37** Πολ Σεζάν, *Μήλα και πορτοκάλια*, 1899. Λάδι σε καμβά, 74 x 93. Μουσείο Ορσέ, Παρίσι **38** Ορι Γκερστ, *Έκρηξη 05*, 2007. Φωτογραφία © Ori Gerscht **39α** Γιαν Βαν Κέσσελ, *Νεκρή φύση (vanitas)*, 1665-70. Λάδι σε χάλκινη επιφάνεια, 20,3 x 15,2. Εθνική Πνακοθήκη, Ουάσινγκτον. Προσφορά της Μέντα και του Τζορτζ Άμπραμς (1995.74.2) **39γ** Γιόχαν Λόρμπερ, *Ταρζάν/Το πόδι του στεκόμαι*, 2002. Περφόρμιανς νεκρής φύσης, 2 ώρες. Φωτογραφία Η. Hermes. © Johan Lorbeer **41** Κάσπαρ Ντάβιντ Φίντρινχ, *Ο οδοιπόρος πάνω από τη θάλασσα της ομίχλης*, 1818. Λάδι σε καμβά, 95 x 76. Κούνστικαλε Αμβούργου **42α** Ντέιβιντ Χόκνεϋ, *Η άφιξη της άνοιξης στο Γουόλντγκεϊτ, Ανατολικό Γιορκόσαρ το 2011 (είκοσι εφτά)-2 January*. Ζωγραφιά με iPad τυπωμένη σε χαρτί, 139,7 x 105,4. Σε 25 αντίτυπα. © David Hockney **42γ** Κρίστο και Ζαν-Κλοντ, *Περιτριγυρισμένα νησιά, Κόλπος Μπίσκαιν, Μαϊάμι, Φλόριντα, 1980-83*. Φωτογραφία Wolfgang Volz. © Copyright Christo 1983 **43** *Αγρός με σιτάρι-μία αντιπαράθεση:Πάρκο Μπάττερν Λάντφιλ, Μανχάταν με την Άγκνες Ντένες να στέκεται στον αγρό*, 1982. Φωτογραφία John McGrail. Ευγενική παραχώρηση Leslie Tonkonow Artworks + Projects, Νέα Υόρκη **45** Μπερτ Μοριζό, *Στην τραπέζα-ρία*, 1886. Λάδι σε καμβά, 61,3 x 50. Εθνική Πνακοθήκη, Ουάσινγκτον, Συλλογή Chester Dale (1963.10.185) **46** Τζ. Μ. Γ. Τέρνερ, *Πλοίο στην είσοδο του λιμανιού*, 1842. Λάδι σε καμβά, 91,4 x 121,9. Τέτλ, Λονδίνο **47α** Γκέκχαρντ Ρίχτερ, *Τουριστικό γραφείο*, 1966. Λάδι σε καμβά, 150 x 130. © Gerhard Richter 2016 **47γ** Μέρεντιθ Φράμπτον, *Παιχνίδι υπομονής (Δεσποινίς Μάργκαρετ Οστιν-Τζόουνς)*, 1937. Λάδι σε καμβά, 106,7 x 78,7. Πνακοθήκη Φέρενς, Μουσεία Χαλ. © The Trustees of the Meredith Frampton Estate **49** Γιαόι Κουσίμα, *Με όλη μου την αγάπη για τις τουλίπες, προσεύχομαι πάντα*, 2012. Ευγενική παραχώρηση KUSAMA Enterprise, Ota Fine Arts, Τόκιο/Επιγαπούρη και Victoria Miro, Λονδίνο. © Yayoi Kusama **50α** Ζορζ Σερά, *Νεαρή γυναίκα που ποδράρεται*, 1889-90. Λάδι σε καμβά, 95,5 x 79,5. The Samuel Courtauld Trust, Γκαλερί

Κουρτό, Λονδίνο **50γ** Μπρίτζετ Ράιλι, *Παύση*, 1964. Πλαστικό χρώμα σε καρτονιפורν, 112,2 x 106,5. © Bridget Riley 2016. All rights reserved, ευγενική παραχώρηση Karsten Schubert, Λονδίνο **51** Ρού Λίχτενσταϊν, *Τ-Ιωκς (Εικόνα ενός κοριτσιού)*, 1965. Μάγκνα σε καμβά, 152,4 x 152,4. Μουσείο Λούντβιχ, Κολωνία. © Estate of Roy Lichtenstein/DACS 2016 **53** Λεονάρντο Ντα Βίντσι, *Η Παρθένος και το θείο βρέφος με την Αγία Άννα και τον Ιωάννη τον Βαπτιστή*, περ. 1499-1500. Κάρβουνο και κωμώλια σε χαρτί, πάνω σε καμβά, 141,5 x 104,6. Εθνική Πνακοθήκη, Λονδίνο **54α** Γκίλμπερτ Στιούαρτ, *Τζορτζ Ουάσιγκτον*, 1796. Λάδι σε καμβά, 101 x 88. Μουσείο Καλών Τεχνών, Βοστώνη **54γ** Αντρέ Ντεράιν, *Τα πανιά που στεγνώνουν*, 1905. Λάδι σε καμβά, 82 x 101. Μουσείο Πούσκιν, Μόσχα. Φωτογραφία Fine Art Images/Heritage Images/Scala, Florence. © ADAGP, Παρίσι και DACS, Λονδίνο 2016 **55** Φέλιε Γκονζάλες-Τόρρες, *Απιλο (USA Today)*, 1990. Καραμέλες τυλιγμένες μία μία σε κόκκινο, ασπρόμαυρο και μπλε σελοφάν, ποσότητα που συνεχώς ανανεώνεται. Οι διαστάσεις διαφέρουν κάθε φορά. Ίδανικό βάρος, περ. 136 κιλά. © Ίδρυμα Φέλιε Γκονζάλες-Τόρρες. Ευγενική παραχώρηση της Andrea Rosen Gallery, Νέα Υόρκη **57** Χουάν Μιρό, *Το καρναβάλι του Αρλεκίνου*, 1924-25. Λάδι σε καμβά, 66 x 90,5. Γκαλερί Τέχνων Albright-Knox, Μπάφαλο, NY. Room of Contemporary Art Fund, 1940. © Successió Miró / ADAGP, Παρίσι και DACS Λονδίνο 2016 **58** Αλεξάντερ Κάλντερ, *Ατσάλινο ψάρι*, 1934. Μέταλλο, σύρμα και μοχλός, 292,1 x 348 x 304,8. Ίδρυμα Κάλντερ, Νέα Υόρκη/Art Resource NY. © 2016 Ίδρυμα Κάλντερ, Νέα Υόρκη/DACS Λονδίνο **59α** Ντικ Τσιουπουρούλα, *Φίδι Τινγκάρι*, 1980. Ακρυλικό σε καμβά. Corbally Stourton Contemporary Art, Australia/Bridgeman Images **59γ** Μπάριμπα Χέιγουορθ, *Τρεις σφαίρες (Οικογένεια)*, 1972. Μάρμαρο. Μουσείο Τέχνων του Πανεπιστημίου της Ιντιάνα, Μπλουμινγκτον. Φωτογραφία Peter Kinnear/Bridgeman Images. © Bowness **61** Ζορζ Μπρακ, *Ο Πορτογάλος*, 1911. Λάδι σε καμβά, 116,8 x 81. Πνακοθήκη της Βασιλείας. © ADAGP, Παρίσι και DACS, Λονδίνο 2016 **62α** Τζάκσον Πόλλοκ, *Πίνακας με σταγίδες 27*, 1950. Λάδι, σφάλτο και μοχλός για αλουμίνιο σε καμβά, 124,6 x 269,4. Μουσείο Αμερικανικής Τέχνων Γουίτνεϊ, Νέα Υόρκη (53.12). © Ίδρυμα Πόλλοκ-Κρόσνερ ARS, NY και DACS, Λονδίνο 2016 **62γ** Ντάμιεν Χιρστ, *Πίνακας με ομορφιά, αγάπη, ανάσα, μάτια που πηγαίνουν στην κορυφή του κεφαλιού κι ανοιγοκλείνουν*, 1997. Μπογιά σε καμβά, διάμετρος 213,3 (84). Φωτογραφία Prudence Cuming Associates Ltd. © Damien Hirst and Science Ltd. All rights

reserved, DACS 2016 **63** Ρομπέρ Ντελονέ, *Ρυθμός, η καρά της ζωής*, 1930. Λάδι σε καμβά, 200 x 228. Εθνικό Μουσείο Μοντέρνας Τέχνων, Παρίσι **65** Τζουζέππε Αρτομπόλντο, *Βερτούμνος (Αυτοκράτορας Ροδόλφος Β')*, 1590. Λάδι σε εύλο, 70,5 x 57,5. Μοναστήρι Σκο κοντά στην Ουπάλα, Συλλογή Baron R. von Essen. akg-images/Erich Lessing **66α** Μέρετ Όππενχαϊμ, *Αντικείμενα*, 1936. Φλιτζάνι, πιατάκι και κουταλάκι καλυμμένα με γούνα. Μουσείο Μοντέρνας Τέχνων, Νέα Υόρκη. © DACS 2016 **66γ** Ρενέ Μαγκρίτ, *Διορθωμένος χρόνος*, 1938. Λάδι σε καμβά, 147 x 98,7. Ινστιτούτο Τέχνων του Σικάγου. Συλλογή Joseph Winterbotham (1970.426). © ADAGP, Παρίσι και DACS, Λονδίνο 2016 **67** Μπέρντο Σμάιλιτ, *Νόμιτους Ντουμόντ*, 2014. Ψηφιακή εκτύπωση σε αλουμίνιο, 125 x 184. Edition of 6 + 2ap. Ευγενική παραχώρηση του καλλιτέχνη και της Ronchini Gallery, Λονδίνο **68** Ντιέγκο Βελάσκεθ, *Πάπας Ιννοκέντιος Γ'*, 1650. Λάδι σε καμβά, 41 x 119. Galleria Doria Pamphilj, Ρώμη **69** Φράνσις Μπέικον, *Σπουδή του πάπα Ιννοκέντιου Γ' του Ντιέγκο Βελάσκεθ*, 1953. Λάδι σε καμβά, 153 x 118,1. Κέντρο Τεχνών Des Moines, Αϊόβα. © Ίδρυμα Φράνσις Μπέικον. All rights reserved, DACS 2016 **70α** Χοκουσάι, *Εξώστης Σαζάι του ναού των Πεντακοσίων Άρχαι (Gohyakurakanji Sazaido)*, από τη σειρά «Τριάντα έξι όψεις του βουνού Φούτζι» (Fūgaku sanjurokkei), περ. 1830-33. Ξυλογραφία, 25,7 x 37,4. Ινστιτούτο τέχνων του Σικάγου. Συλλογή Clarence Buckingham (1925.3263) **70γ** Κλοντ Μονέ, *Κήπος στη Σαιντ Αντρές*, 1867. Λάδι σε καμβά, 98,1 x 129,9. Μητροπολιτικό Μουσείο Τέχνων, Νέα Υόρκη. Δωρεά των φίλων του μουσείου, 1967 (67.241) **71** Άντυ Γουόρχολ, *Δίπτιχο Μέριλιν*, 1962. Ακρυλικό σε καμβά, κάθε πίνακας 205,4 x 144,8. Τέιτ, Λονδίνο. © 2016 Ίδρυμα Οπτικών Τεχνών Άντυ Γουόρχολ, Inc./Artists Rights Society (ARS), Νέα Υόρκη και DACS, Λονδίνο **73** Ανρί Ματίς, *Το σαλιγκάρι*, 1953. Γκράς σε χαρτί, κομμένο και κολλημένο σε χαρτί πάνω σε καμβά, 286,4 x 287. Τέιτ, Λονδίνο. © Succession H. Matisse/ DACS 2016 **74α** Ζαν Μισέλ Μπασκιά, *Αγόρι και σκυλί σ' ένα Τζόννυπαμπ*, 1982. Λάδι σε καμβά, 240 x 420,4. Ίδρυμα Στέφανο και Πίτερ Μπρατ, Γκρίνουιτς. © Ίδρυμα Ζαν Μισέλ Μπασκιά/ADAGP, Παρίσι και DACS, Λονδίνο 2016 **74γ** Τζόζεφ Κορνέλ, *Ένας παπαγάλος για τον Χουάν Γκερις*, Χειμώνας 1953-54. Κατασκευή, 45,1 x 31 x 11,7. Ιδιωτική συλλογή. © The Joseph and Robert Cornell Memorial Foundation/VAGA, NY/DACS, Λονδίνο 2016 **75** Άντονι Γκόρμλεϋ, *Ευρωπαϊκό πεδίο*, Οψη της εγκατάστασης, Πνακοθήκη του Κιέλου, Γερμανία, 1993. Τερακότα,

ποικίλων διαστάσεων, περ. 40.000 φιγούρες. © Άντονι Γκόρμλεϋ. Φωτογραφία © Helmut Kündle, Kiel Courtesy White Cube **77** Βίνσεντ Βαν Γκογκ, *Ηλιοτρόπια*, 1888. Λάδι σε καμβά, 92,1 x 73. Εθνική Πνακοθήκη, Λονδίνο **78** Μπάνκσυ, *Καθαριστριά στο Λονδίνο*, 2006. Τοίχος από τούβλα. Σπρέι, ακρυλικό, στένσιλ. © Courtesy of Pest Control **79α** Γιοχάννες Βερμέερ, *Το κορίτσι με το μαργαριτέρινο σκουλαρίκι* (λεπτομέρεια), 1665. Λάδι σε καμβά, 44,5 x 39. Βασιλική Πνακοθήκη Mauritshuis, Χάγη **79γ** Άντυ Γουόρχολ, *Σύμβολα δολαρίου*, 1981. Μεταξοτυπία σε καμβά, 228,6 x 177,8. © 2016 Ίδρυμα Οπτικών Τεχνών Άντυ Γουόρχολ, Inc./Artists Rights Society (ARS), Νέα Υόρκη και DACS, Λονδίνο **81** Τζέιμς Άμποτ ΜακΝιλ Γουίστερ, *Νυκτερινό σε μαύρο και χρυσό (Ένας πύραυλος που πέφτει)*, 1875. Λάδι σε καμβά, 60,2 x 46,7. Ινστιτούτο Τεχνών του Νιτρόιτ. Δωρεά του Dexter M. Ferry, Jr. (46.309) **83α** Πολ Γκογκέν, *Όραμα μετά το κήρυγμα (Ο Ιάκωβος παλεύει με τον άγγελό)*, 1888. Λάδι σε καμβά, 72,2 x 91. Εθνικές Πνακοθήκες Σκωτίας, Εδμβούργο **83γ** Μαρσέλ Ντυσάν, *Κρήνη*, 1917 (1964 replica). Πορσελάνη, 36 x 48 x 61. Τέιτ, Λονδίνο. © Succession Marcel Duchamp/ADAGP, Παρίσι και DACS, Λονδίνο 2016 **85** Χανς Χολμπάιν ο Νεότερος, *Οι πρεσβύτες*, 1533. Λάδι σε εύλο, 207 x 209,5. Εθνική Πνακοθήκη, Λονδίνο **86α** Αποδιδόμενο στον αυτοκράτορα Χουίζονγκ, *Κυρίες της Αυλής ετοιμάζουν φρέσκοκόφρασμα μετάει* (λεπτομέρεια), Δυναστεία των Βορειών Σονγκ, περ. 1100. Μελάι, χρώμα και χρυσός σε μετάει, συνολικά 37,7 x 466. Μουσείο Καλών Τεχνών, Βοστώνη. Special Chinese and Japanese Fund (12.886)/Bridgeman Images **86γ** Ανδρέας Βεσάλιος, *Περί της κατασκευής του ανθρώπινου σώματος Βιβλία επτά*, Βασιλεία: Johannes Oporinus, 1543, Βιβλίο II, εκ. 2. Βιβλιοθήκη Wellcome, Λονδίνο **87** Ττισιάνο, *Βάκκος και Αριάδνη*, 1520-23. Λάδι σε καμβά, 176,5 x 191. Εθνική Πνακοθήκη, Λονδίνο **89** Βασίλι Καντίνσκι, *Αντοσχεδιασμός. Χαράδρα*, 1914. Λάδι σε καμβά, 110 x 110. Städtische Galerie im Lenbachhaus, Μόναχο **90α** Ναρ Σινγκ, *Ήσοντες στο ανάκτορο του Ακμπάρ*, από την «Ακμπάρνάμα», περ. 1605. Μινιατούρα. Βιβλιοθήκη Chester Beatty, Δουβλίνο **90γ** Μαρκ Ρόθο, *Κόκκινο πάνω σε καστανό*, 1959. Λάδι, ακρυλικό και τέμπερα σε καμβά, 266,7 x 238,8. Τέιτ, Λονδίνο. © 1998 Kate Rothko Prizel & Christopher Rothko ARS, NY και DACS, Λονδίνο **91** Νικί ντε Σαιντ Φαλ, *Γκόλεμ*, 1972. Πάρκο Ραμπινοβίτς, Κιριάτ Χατσόβελ, Ιερουσαλήμ, Ισραήλ. © 2016 Niki de Saint Phalle Charitable Art Foundation/ADAGP, Παρίσι και DACS, Λονδίνο.

Εκδόσεις Πατάκη – Βιβλία γνώσεων
Σούζι Χοντζ, *Γιατί η τέχνη είναι γεμάτη με γυμνούς ανθρώπους;
Και άλλες πολύ σημαντικές ερωτήσεις για την τέχνη*
Susie Hodge, *Why is Art Full of Naked People?*

Εικονογράφηση: Claire Goble

Σχεδιασμός: Anna Perotti (By The Sky Design)

Πρωτότυπη ιδέα: Alice Harman

Μετάφραση: Κωνσταντίνα Καπανίδου

Διορθώσεις: @ανάσος Κοκολόγος

Υπεύθυνη έκδοσης: Υβόνη Καρύδη

Σελιδοποίηση: Νίκη Αντωνοκοπούλου

Published by arrangement with Thames & Hudson Ltd, London

Copyright© Thames & Hudson Ltd, London, 2016

Copyright© για την ελληνική γλώσσα Σ. Πατάκης ΑΕΕΔΕ (Εκδόσεις Πατάκη), 2017

Πρώτη έκδοση στην αγγλική γλώσσα, Thames & Hudson Ltd, London, 2016

Πρώτη έκδοση στην ελληνική γλώσσα από τις Εκδόσεις Πατάκη, Αθήνα, Οκτώβριος 2017

ΚΕΤ Β174 ΚΕΠ 41/2017 ISBN 978-960-16-7442-1

All rights reserved • Printed in China

ΠΑΝΑΓΗ ΤΣΑΛΛΑΡΗ (ΠΡΩΗΝ ΠΕΙΡΑΙΩΣ) 38, 104 37 ΑΘΗΝΑ,
ΤΗΛ.: 210.36.50.000, 210.52.05.600, 801.100.2665 – ΦΑΞ: 210.36.50.069
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΔΙΑΘΕΣΗ: ΕΜΜ. ΜΠΕΝΑΚΗ 16, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 210.38.31.078
ΥΠΟΚΑΤΑΣΤΗΜΑ: ΚΟΡΥΤΣΑΣ (ΤΕΡΜΑ ΠΟΝΤΟΥ – ΠΕΡΙΟΧΗ Β΄ ΚΤΕΟ), Τ.Θ. 1213, 570 09
ΚΑΛΟΧΩΡΙ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, ΤΗΛ.: 2310.70.63.54, 2310.70.67.15 – ΦΑΞ: 2310.70.63.55
e-mail: info@patakis.gr, sales@patakis.gr